

L'escola no és per a tu

Quines estratègies calen per atendre la diversitat d'una manera veritablement inclusiva?

Aina Tarabini, professora de sociologia de l'educació a la UAB *@ainatarabini*

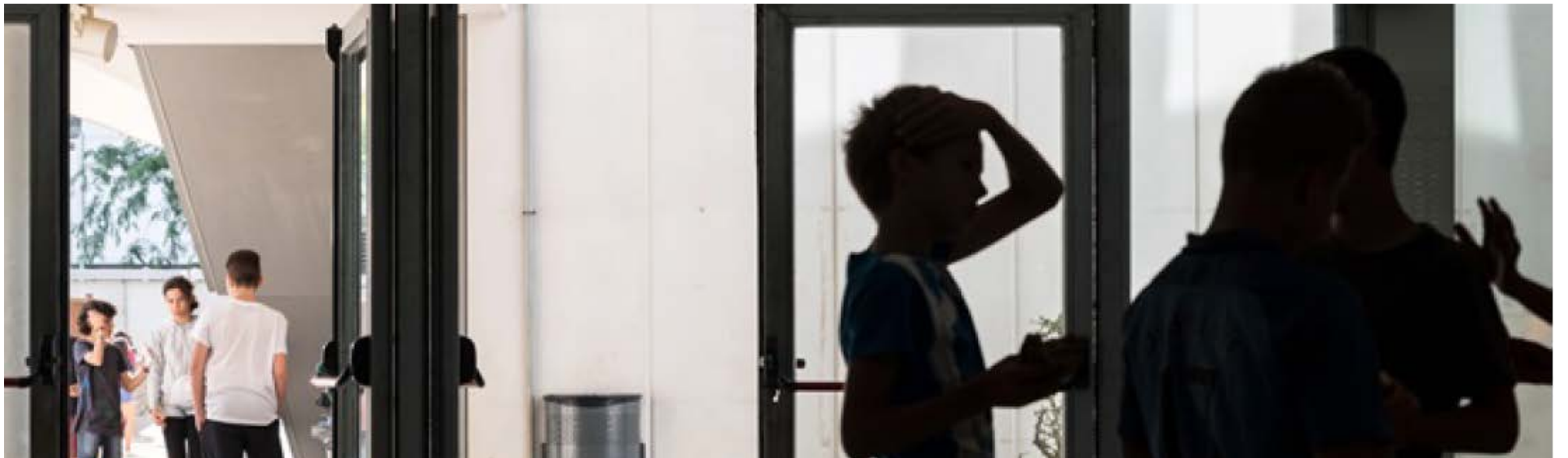
Ramon Grau, director de l'Institut Quatre Cantons

Rosa Artigal, directora general d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat del Departament d'Ensenyament *@RosaArtigal*

Segueix el debat en directe via Twitter
@FundacioBofill #EduAvui

18/04/2018

 Presentació FUNDACIÓ JAUME BOFILL

L'escola no és per a tu: quines estratègies calen per atendre la diversitat d'una manera veritablement inclusiva?

Aina Tarabini

18/04/2018

FUNDACIÓ
Jaume
BOFILL
Bofill

Estructura de la presentació

1. Emmarcament de la problemàtica
2. El concepte de diversitat
3. Les condicions per atendre la diversitat
4. Els impactes (perversos) de l'atenció a la diversitat
5. Conclusions

Punt de partida

•Els reptes de l'èxit educatiu per tothom

- Les múltiples dimensions de l'exclusió educativa
- Els patrons de reproducció de la desigualtat social
- La importància de la vinculació, la pertinença i el sentit escolar

•Els reptes del sistema educatiu comprensiu

- Comprensivitat o homogeneïtat?
- Comprensivitat en la forma o en l'execució?
- Comprensivitat en l'accés o en el resultat?

•Els reptes d'una concepció ampliada de la diversitat

- Que ens interpel·li a totes
- Més enllà de mesures excepcionals

El concepte de diversitat: 'La diversitat com a problema'

Taula 4. Els eufemismes de la diversitat

Alumnat de diversitat	Alumnat estranger, de baix estatus socioeconòmic, pobre, i/o d'ètnia gitana.
	Alumnat amb dificultats d'aprenentatge o problemes de comportament.
Grups de diversitat	Grups dins el centre que escolaritzen l'alumnat amb menor nivell acadèmic i/o a problemes conductuals.
Centres de diversitat	Centres amb concentració d'alumnat desavantajat a conseqüència de la segregació escolar.

Aquí el nivell de diversitat és molt elevat. Les problemàtiques cada vegada són més grans. Molts alumnes de fora, famílies amb molts problemes socials, alumnes amb necessitats educatives evidents però sense cap diagnòstic... no ens avorrim pas!

(Cap del departament de matemàtiques d'un institut públic de Barcelona).

El concepte de diversitat: 'La diversitat com a mite'

•'La riquesa de la diversitat'

- Un enriquiment automàtic? En quines condicions?
- Tractes i expectatives desiguals en nom del 'respecte a la diversitat'
- De quina diversitat parlem? Diversitat cultural o desigualtat social?
- Igualtat de dret, tracte i dignitat

És això la diversitat?

Alumnat de nova incorporació al sistema educatiu

Alumnat i/o famílies que no parlen ni català ni castellà

Situacions de pobresa o carències econòmiques severes

Manca d'adquisició de competències bàsiques

Absentisme escolar crònic

El concepte de diversitat: Implicacions

•‘La diversitat com a problema’:

- Actua i reforça sota un principi d'homogeneïtat en educació
- Permet delimitar grups. ‘Nosaltres els normals’ vs. ‘ells els diversos’
- Promou accions residuals, no sistèmiques, sobre centres i alumnat

•‘La diversitat com a mite’:

- Transmet una visió culturalista i folklòrica de la ‘diferència’
- Fomenta la ‘tolerència’ de l'altra en lloc del reconeixement de drets
- Legitima la desigualtat social i educativa
- Omet l'efecte composició sobre les possibilitats d'acció dels centres

Les condicions de l'AD

•Composició social:

- Sobrecarrega funcions professorat centres màxima complexitat
- *Trade off* 'atendre/cuidar' vs 'ensenyar'. Falsa dicotomia
- Sol·litud institucional, sensacions de desànim i frustració

El debat sobre l'atenció a la diversitat no es pot deslligar del debat sobre segregació escolar

•Condicció docent:

- Coordinació i cohesió docent
- Temps de planificació, reflexió, avaluació
- Temps de tutorització, acompanyament

El debat sobre l'atenció a la diversitat no es pot deslligar de les condicions laborals dels professionals (estabilitat i cohesió plantilles)

Aquí bàsicament el que fem és sobreviure. En aquest institut és molt complicat aconseguir qualsevol cosa. Cada dia venen i marxen estudiants. No hi ha continuïtat. És molt difícil fer una feina continuada (Cap d'estudis, d'un institut públic de Barcelona).

Tenim estudiants que arriben a 1er d'ESO amb un nivell de 4art o 5è de primària, i no és una forma de parlar, és així, literal. N'hi ha que no tenen assolides les competències bàsiques de lecto escriptura. És molt difícil (Coordinadora pedagògica d'un institut públic de Barcelona).

Ja ens agradaria ja, poder treballar totes les matèries amb desdoblaments però no tenim professorat per a fer-ho! (Tutora de 3er d'ESO d'un institut públic de la ciutat de Barcelona).

Els impactes de la AD

• Les formes d'agrupament de l'alumnat

- Agrupament per nivells com a pràctica àmpliament estesa
- Un debat sovint tancat a l'interior dels claustres
- Basades en falses creences sobre els coneixements i les habilitats
- Efecte especialment perjudicial sobre alumnat desfavorit
- Més enllà del debat agrupament sí- no. Focus en com, quan i per què?

• Les paradoxes dels grups adaptats

- Risc de devaluació curricular i condescendència pedagògica
- Adaptació o simplificació curricular?
- Quins són els mínims als que no podem renunciar?
- Modalitats d'inclusió incomplertes?
- I després de la ESO, què?

Nosaltres ja no sabem què fer. Ho hem provat tot. Primer vam tenir aula oberta a 1r cicle [de la ESO], després la vam passar al 2n cicle [de la ESO] i aquest any ja no en tenim. Fem adaptacions individuals, grupals, desdoblement, tornem a començar... fem l'impossible per veure si així la cosa funciona millor (Coordinadora pedagògica d'un institut públic de Barcelona).

“Cuando hacemos desdoblamiento, agrupamientos flexibles, en realidad estamos trabajando con tres niveles diferentes. Los alumnos digamos que tienen interés, capacidad, que los ves que harán un bachillerato van al grupo avanzando. Los que ves que tienen ganas pero les cuesta, que harán un módulo por ejemplo son los que van al grupo intermedio y los que no tienen interés, los que están desmotivados, con mucha dificultad, aquellos que ya ves que difícilmente acabarán, que harán un PQPI, van al grupo bajo” (Tutor 4art ESO d'un institut públic de Barcelona)

Jo crec que els tallers fora del centre [via diversificació curricular] tenen dues avantatges. Una és veure món. L'altra és generar unes competències que habitualment no treballem dins el centre (...) Seria molt millor que tot això estigués integrat al propi currículum, però encara ens queda molt camí per recórrer, encara predominen molts professors que només es fixen en la seva matèria (Tutora de DC d'un institut públic de Barcelona).

La DC ha donat una oportunitat a molts alumnes que sinó ja fa temps que haurien deixat l'institut, ha fet que molts nanos que ja estaven molt desmotivats, tornin a connectar amb l'escola. (Tutora de DC d'un institut públic de Barcelona).

Els alumnes de DC tenen un currículum molt més bàsic. L'objectiu és que assoleixin els mínims per poder graduar perquè tots parteixen d'un nivell molt baix (Tutor de 4art d'ESO d'un institut públic de Barcelona).

Si has seguit la ESO a partir d'un grup adaptat podràs fer un grau mitjà però no et podràs apuntar a un batxillerat, perquè t'estavellaràs, perquè no tindràs el nivell. És absurd. S'apunten i després d'un mes abandonen, perquè realment el seu nivell és molt, molt baix (Tutora d'una Aula Oberta d'un institut públic de Barcelona).

Els impactes de la AD

- Algunes paradoxes de la DC i les AO

Pros	Contres
Ràtios reduïdes	Requisits de comportament
Atenció personalitzada	Rebaixa del nivell
Globalització del currículum	Opcions de continuïtat formativa
Reforç elements pràctics	Espais, moments, formes de relació amb “els altres”

Per què no estendre aquesta lògica al funcionament quotidià dels instituts en la seva globalitat?

Conclusions

•Un nou paradigma educatiu que posi la justícia al centre

- Repensar el SE des de la mirada dels drets i de la justícia social.
- Una educació per a la igualtat de drets, reconeixement i oportunitats

•Un model d'escola social i culturalment rellevant

- El món dels alumnes com part integral de la pràctica educativa
- Reconeixement, presència i legitimació de diferents formes d'aprendre
- On tots els estudiants puguin experimentar-se i demostrar-se competents
- Basada en relacions i pràctiques de confiança

•Una formació docent orientada a la consciència crítica

- Que permeti reconèixer, identificar i desactivar prejudicis
- Que amplii les expectatives d'educabilitat per a tots els estudiants
- Basada en una concepció intergal de la funció docent
- Que permeti adquirir competències per les pràctiques pedag personalitzades

Gràcies!

Aina.tarabini@uab.cat

<https://uab.academia.edu/ATarabini>

<http://www.edupost16.es>

L'escola no és per a tu

Quines estratègies calen per atendre la diversitat d'una manera veritablement inclusiva?

Aina Tarabini, professora de sociologia de l'educació a la UAB *@ainatarabini*

Ramon Grau, director de l'Institut Quatre Cantons

Rosa Artigal, directora general d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat del Departament d'Ensenyament *@RosaArtigal*

Segueix el debat en directe via Twitter
@FundacioBofill #EduAvui

18/04/2018